

Voorjaarsnota 2018-2021

"Voorbereiding op de toekomst"

1 juni 2017

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE LELYSTAD
telefoon: (0320) 274 911
fax: (0320) 247 919
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

1	Vorbereiding op de toekomst.....	5
2	Ontwikkelingen planperiode.....	6
2.1	Programma Algemeen	6
2.2	Programma Waterveiligheid	10
2.3	Programma Voldoende Water.....	10
2.4	Programma Schoon Water.....	11
3	Financieel kader.....	13
3.1	Startpositie MJB 2017-2020.....	13
3.2	Uitgangspunten en besluitvorming	13
3.3	Ontwikkeling reservepositie	17
3.4	Belastingeenheden.....	18
3.5	MJB 2018-2021	19
4	Tot slot.....	20
	Bijlage: Demografische en economische kengetallen	21

Bijlage

- Investeringsplanning 2018-2021, inclusief onderliggende bijlagen
- Doorkijk Investeringsplanning tot 2040

1 Voorbereiding op de toekomst

Het waterschap staat aan de vooravond van grote opgaven en belangrijke keuzes op diverse vlakken, zoals projecten gericht op dijkversterking, innovatie en duurzaamheid, maar ook binnen de waterkwaliteit en de ruimtelijke ontwikkeling. Opgaven die spelen in de komende planperiode, maar vooral ook daarna. Al deze opgaven samen maken dat er veel gevraagd wordt van bestuur en organisatie. In de komende planperiode komt er meer zicht op de betekenis van de opgaven en kunnen keuzes gemaakt worden in hoe de opgaven uitgevoerd worden. Uitvoering van een deel van de opgaven start zelfs al in de komende planperiode. Te denken valt aan de implementatie van de Omgevingswet of strategisch assetmanagement.

Wat bij veel opgaven speelt, is dat de dynamiek rondom de onderwerpen maakt dat het waterschap flexibel moet zijn in zijn aanpak. Door veranderende inzichten, afhankelijkheid van andere partijen, het beschikbaar komen van nieuwe technieken of vertraging in landelijke trajecten moet het waterschap nog meer dan voorheen anticiperen op veranderingen en in staat zijn snel te schakelen. Dit heeft ook effect op de manier van werken binnen de organisatie. De focus komt meer en meer te liggen op projectmatig werken, zodat er kort cyclisch, maar met volle aandacht, aan onderwerpen gewerkt kan worden. Ook zijn er steeds meer grotere projecten, zoals de Drontermeerdijk, de Omgevingswet en projecten op het vlak van energie en duurzaamheid. Dit vraagt van de organisatie dat het werk anders wordt ingericht. Niet meer volgens de lijnen van een discipline of afdeling, maar veel meer in multidisciplinaire teams. Voor de medewerkers betekent dit dat er kansen ontstaan om kennis te maken met en ervaring op te doen binnen andere vakgebieden; een positieve bijdrage aan de ontwikkelkansen van medewerkers.

Een ander aspect bij het werk van het waterschap is de verbinding met de omgeving, met inwoners, agrariërs en bedrijven. Deze contacten bieden het waterschap inzicht in wat er speelt in het gebied en waar de behoeften liggen, zodat hierop aangesloten kan worden. De nieuwe communicatiestrategie, en de betekenis daarvan voor het bestuur, helpen om deze verbinding beter te maken en te behouden. Het waterschap heeft de ambitie om toegankelijk te zijn voor zijn inwoners en wil hierbij ook duidelijk naar voren laten komen wat de betekenis van het werk van het waterschap is. Daarnaast streeft het waterschap naar transparante besluitvorming, waarbij grote waarde wordt gehecht aan betrokkenheid vanuit de omgeving en samenwerkingspartners. Meerdere trajecten binnen het waterschap kennen de gemene deler van verbinding met de samenleving. In de aankomende planperiode vindt voor een groot aantal trajecten de uitrol of verdere inrichting plaats. Denk hierbij aan het visietraject, de communicatiestrategie, maar ook het werken volgens het concept van Samen Beter Werken.

Op financieel gebied wordt het eveneens een belangrijk moment. Er komt veel op het pad van het waterschap en de vraag is of de huidige begrotingsomvang vastgehouden kan worden. In de komende planperiode wordt het financieel beleid herzien en wordt stevig ingezet op assetmanagement, zodat ook de financiële kant van de organisatie goed in beeld is en voorbereid is op de toekomst.

2 Ontwikkelingen planperiode

In het hoofdstuk 'Ontwikkelingen planperiode' wordt per programma geschetst welke ontwikkelingen er in de komende planperiode op het waterschap afkomen. Het gaat om ontwikkelingen, waarvan de financiële consequenties nog niet bestuurlijk zijn besloten of die bestuurlijk relevant zijn. Ook wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan de ontwikkelingen op het gebied van organisatie en personeel.

2.1 Programma Algemeen

Verkiezingen 2019

De verkiezingen in 2019 vragen de nodige voorbereidingen vanuit de organisatie, die in 2018 al opgestart worden. Dit houdt in dat er in 2018 en 2019 naast de reguliere werkzaamheden kosten zijn voor extra werkzaamheden voor de organisatie van de verkiezingen. Daarnaast wordt er vanuit gemeenten een bijdrage gevraagd voor de inzet van de verkiezingen. De vorige keer was deze bijdrage circa € 570.000,-. Eind 2017 wordt een projectvoorstel voorgelegd aan de AV, waarin ook duidelijkheid wordt gegeven over de extra kosten.

Visietraject ZZL 2045

De wereld rondom de waterschappen verandert en dit vraagt continu meebewegen om de ambitie om een toekomstbestendige waterbeheerder voor de lange termijn te zijn, op het gebied van besturen, organiseren, financiën, ontwikkelingen en opgaven, te kunnen waarmaken. Waterschap Zuiderzeeland heeft dan ook behoefte aan een langetermijndoorkijk naar de toekomst met daarbij mogelijke transitiepaden en handelingsperspectieven. Het doel van het visietraject is om los te komen van de geijkte denkrichtingen en juist op een frisse, andere manier te denken en te handelen naar de toekomst. Het resultaat van het visietraject is een toekomstagenda tot 2045, welke input kan leveren voor een mogelijke partiële herziening van het WBP in 2018 en de verkiezingen in 2019. In 2017 wordt deze toekomstagenda, samen met de bestuurders, geformuleerd. Eventuele vervolgstappen vinden plaats in 2018 en verder.

Omgevingswet

De Omgevingswet vervangt 26 wetten en meer dan 100 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) op het gebied van ruimtelijke ordening, bodem- en waterbeheer, milieu, monumentenzorg, natuur, geluid, bouwen, cultureel erfgoed en infrastructuur met als doel de kwaliteit van de leefomgeving te borgen en tegelijkertijd initiatieven mogelijk maken. Essentieel in de aanpak is de integrale benadering waarin diverse belangen in onderlinge samenhang worden beschouwd. Dit betekent één wet met één samenhangend stelsel van planning, besluitvorming en procedures, waarbij plannen en vergunningen zoveel mogelijk worden gebundeld en gestroomlijnd en procedures worden versneld.

De Omgevingswet treedt naar verwachting begin 2019 in werking. Om Waterschap Zuiderzeeland klaar te stomen voor de veranderingen van de Omgevingswet wordt ingezet op een programmatische aanpak, toespitst op enerzijds de 'harde' veranderopgave (verandering in de instrumenten) en anderzijds op de echte impact van de wet op de 'zachte' veranderopgave, de veranderende verhouding tussen overheid en burger. Deze nieuwe verhouding is gebaseerd op participatie en gelijkwaardigheid en vraagt een andere houding van medewerkers. Tegelijkertijd moet er geparticipeerd worden in integrale besluitvormingstrajecten van medeoverheden en participeren medeoverheden bij de besluitvorming van Waterschap Zuiderzeeland. Dit vraagt een

andere houding, gericht op samenwerken, zoeken naar oplossingen en het kunnen positioneren van waterbelangen in een complexe integrale omgeving.

Het implementeren van de Omgevingswet is een proces dat in nauwe samenhang plaatsvindt met onze ketenpartners en de landelijke ontwikkelingen. Stappen die ketenpartners in hun implementatieproces zetten, kunnen invloed hebben op de implementatie binnen het waterschap. Ook de nog in ontwikkeling zijnde wet- en regelgeving rondom de Omgevingswet leidt tot onzekerheden in het implementatieproces. Om hier mee om te kunnen gaan, wordt gewerkt met een cyclus van sturen en bijstellen.

In toelooop naar de nieuwe Omgevingswet worden extra kosten gemaakt om de ontwikkeling in goede banen te leiden. Voor de Meerjarenbegroting (MJB) volgt een plan van aanpak waarin een richting wordt voorgesteld en waarbij ook de inzet van middelen inzichtelijk wordt gemaakt. Verwacht wordt wel dat de impact van de verandering naar de nieuwe Omgevingswet op de organisatie groot is.

Oosterwold

Oosterwold bevindt zich, na de pilotfase, nu in de ontwikkelfase, waarbij steeds meer duidelijk wordt welke werkzaamheden in deze fase nodig zijn om de ontwikkeling van Oosterwold in goede banen te leiden. Hierbij wordt ook een innovatieprogramma ontwikkeld, waarbij gekeken wordt naar innovaties in de afvalwaterbehandeling. De huidige ontwikkelingssnelheid van Oosterwold vraagt om een nauwkeurige afweging van de inzet van de organisatie. Hoe dit ingericht wordt, in relatie tot het beleid van het waterschap en de nieuwe Omgevingswet, moet nog worden uitgekristalliseerd. Hiervoor zal voor de MJB een bestuursvoorstel volgen met een inhoudelijke en financiële toelichting. Hierin komt aan de orde wat de organische ontwikkeling van Oosterwold betekent en hoe de kosten en middelen die hiervoor nodig zijn gedekt worden. Hierin wordt ook het innovatieprogramma meegenomen. Tegelijkertijd wordt op dit moment verkend hoe in de beheerfase in Oosterwold de rolverdeling tussen bewoners, bedrijven en overheden kan worden ingevuld.

Internationale samenwerking

Het delen van kennis op internationaal gebied draagt positief bij aan een betere leefomgeving ter plekke. Het waterschap deelt kennis met name op sanitatie en de 'governance' van de reguliere taakgebieden. Dit gebeurt in Ethiopië, Indonesië en Colombia.

Vanuit het perspectief van maatschappelijk verantwoord ondernemen is het streven deze kennisdeling verder uit te bouwen en daarmee de bijdrage van het waterschap aan de VN Sustainable Development Goals te vergroten. Daarnaast zijn er voor het waterschap zelf voordelen te halen uit deze projecten, bijvoorbeeld op het vlak van goed werkgeverschap, kennis- en innovatieontwikkeling, persoonlijke ontwikkeling van medewerkers, betere samenwerking met onze gebiedspartners en een bijdrage aan export (Topsector Water). In de AV van juli wordt een voorstel voorgelegd over extra middeleninzet om de verdere uitbouw van kennisdeling te bewerkstelligen. Het gaat dan met name om extra capaciteit.

Assetmanagement en herziening financieel beleid

In de Meerjarenbegroting 2017-2020 is opgenomen dat het waterschap de komende jaren aan de slag gaat met het inzichtelijk maken van de effecten van de grote opgaven die voor ons liggen op de (middel)lange termijn. Dit kan gaan om de opgaven voor het HWBP, medicijnresten, de duurzaamheidsambities, maar ook de reguliere vervangingsopgaven. Dat gebeurt onder andere aan de hand van strategisch assetmanagement. Het doel is om inzichtelijk te maken wat de effecten van de opgaven kunnen zijn op de lange termijn en meer inzicht te krijgen in de bestuurlijke (strategische) keuzes die gemaakt kunnen worden. De focus ligt daarbij in eerste instantie op het programma Schoon Water, conform de motie die hiervoor in de AV is aangenomen. In de investeringsplanning bij deze voorjaarsnota is in hoofdstuk 4 een eerste schets opgenomen van de opgaven die voor ons liggen met de effecten daarbij. Het gaat nadrukkelijk nog om een eerste schets, die in de komende jaren steeds

concreter gemaakt zal worden. De schets maakt echter wel duidelijk dat de toekomstige opgaven ook flinke impact kunnen hebben op de financiële positie van het waterschap.

Omdat de toekomstige opgaven een grote impact kunnen hebben op de financiële positie van het waterschap, vindt parallel aan het hierboven geschetste traject een evaluatie en herziening van het financieel beleidsinstrumentarium plaats. In november 2016 en april 2017 zijn in dit kader de risicoanalyse en het activabeleid in de AV behandeld en (principe)keuzes gemaakt. In komend jaar worden ook het reserve- en schuldenbeleid en het financieringsstatuut geëvalueerd en waar nodig herzien. Indien de inzichten voor de toekomst daar aanleiding toe geven, wordt omstreeks 2019/2020 een tweede evaluatie/herziening van het activabeleid voorzien.

Belastingen en GBLT

GBLT heeft in de jaarrapportage 2016 'heffen en innen' aangegeven dat er ten opzichte van eerder afgegeven prognoses licht hogere eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven en watersysteemheffing ingezetenen in het jaar 2016 konden worden opgelegd. Dit is een nieuw gegeven dat nog niet was opgenomen in de begrote eenheden van het jaar 2017 en verder. Ook is onlangs gebleken dat de waardestijging van de WOZ-objecten waarschijnlijk iets hoger zal uitvallen dan waar bij de begroting 2017 (en verder) rekening mee was gehouden. In de begroting 2017 was rekening gehouden met een waardeontwikkeling van 1,5% voor het belastingjaar 2017; de nu van de gemeenten ontvangen gegevens laten een waardeontwikkeling zien van ruim 2%. Ook voor het jaar 2018 is de verwachting dat de waardeontwikkeling van de WOZ-objecten hoger ligt dan begroot. Zie ook paragraaf 3.4 en de bijlage voor meer informatie over kengetallen.

In 2014 is het OESO-rapport "Water governance in the Netherlands: Fit for the future?" gepubliceerd. Na de publicatie van dit rapport heeft de minister van Infrastructuur en Milieu opdracht gegeven tot een onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de financiering van het waterbeheer. De Unie van Waterschappen heeft de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) ingesteld die een mogelijke aanpassing van het huidige belastingstelsel onderzoekt. Eind 2016 heeft de CAB haar planning aangepast, waardoor er meer ruimte is ontstaan om na te denken over een samenhangend en integraal pakket aan voorstellen. Met de voorstellen zoeken de waterschappen aansluiting bij opgaven en beleidsambities op het gebied van onder andere waterkwaliteit, klimaatadaptatie, energietransitie en duurzaamheid. De CAB komt uiterlijk eind 2017 met definitieve voorstellen.

Tariefdifferentiatie wegen

Eind december 2016 heeft de Rechtbank Zwolle GBLT in het ongelijk gesteld in een zaak die aanhangig was gemaakt door provincie Flevoland. Punt van dispuut was over welk deel van de wegen tariefdifferentiatie kan worden toegepast. GBLT baseert zich op het standpunt dat dit moet worden toegepast op de weg inclusief alle hieraan dienstbare oppervlaktes, zoals wegbermen. Volgens provincie Flevoland kan slechts op het verharde oppervlak differentiatie worden toegepast. De Rechtbank Zwolle is meegegaan in het standpunt van provincie Flevoland. GBLT is op advies van Waterschap Zuiderzeeland in beroep gegaan tegen deze uitspraak. Het financiële risico bedraagt ongeveer € 120.000 per jaar.

Herziening Waterbeheerplan

De wettelijke planperiode van het WaterBeheerPlan (WBP) loopt tot en met 2021. Eind 2018 is het WBP halverwege zijn planperiode. Voor die tijd zal er gekeken worden of er noodzaak is het WBP partieel te herzien. Mogelijke aanleidingen voor tussentijdse herziening vormen bijvoorbeeld het "Visietraject ZZL2045" en diverse strategische dossiers waar de AV via bestuursvoorstellen besluiten over neemt. Het volgende WBP, voor de periode 2022 tot en met 2027, zal er onder de nieuwe Omgevingswet anders uitzien dan nu het geval is. De consequenties van de Omgevingswet worden in aanloop naar het opstellen van dit nieuwe WBP uitgezocht.

Masterplan Grondstoffen

Met het vaststellen van het Masterplan Duurzame Energie is ook besloten dat verdere verdieping nodig is op het gebied van winning van grondstoffen. Het duurzaam omgaan met grondstoffen is een uitstekend middel om circulaire economie te bewerkstelligen, immers de afvalproducten in de waterketen kunnen weer dienen als hoogwaardige producten in de landbouw of industrie en wellicht voor eigen gebruik van het waterschap. Dit wordt vormgegeven in het Masterplan Grondstoffen, waarin ambities en ontwikkelingen, onder andere op het gebied van het circulaire waterschap, centraal staan. In 2017 wordt de verkenning gedaan bij bestuur, inwoners en ondernemers. Nadat de bestuurlijke kaders zijn vastgesteld, worden businesscases aan het bestuur voorgelegd. De verwachting is dat er pas vanaf 2019 een mogelijk financieel effect is vanuit het Masterplan Grondstoffen.

Ook voor het project Torwash (innovatieve slibontwatering in combinatie met productie biogas en terugwinnen fosfor) zal aan de hand van de pilot 'kleine schaal' in 2017, waar inmiddels subsidie voor is verkregen, een businesscase worden opgesteld. Afhankelijk van de resultaten uit deze businesscase kan deze pilot uitgebreid worden en kan uiteindelijk besloten worden tot een fullscale uitvoering.

Op de AWZI Zeewolde wordt in de komende tijd gekeken of het een mogelijkheid is om een pilot te starten met cellulose terugwinning. Door aan de voorkant cellulose af te vangen kan de capaciteit van de AWZI vergroot worden, maar wordt ook een reductie van energie en slib bereikt en kunnen grondstoffen (cellulose) teruggewonnen worden. Zodra meer duidelijkheid bestaat over de mogelijkheid van een pilot wordt de AV hierover geïnformeerd.

Tijdelijk budget bestuursprogramma

Aan het begin van deze bestuursperiode is geld vrijgemaakt binnen de begroting om een impuls te kunnen geven aan de ambities uit het bestuursprogramma. De afspraak was dat de ambities uit het bestuursprogramma uiteindelijk onderdeel zouden worden van reguliere taken. De focus van het bestuursprogramma ligt met name op gedrag en houding. In de jaren 2018 en 2019 wordt het budget van het bestuursprogramma stapsgewijs afgebouwd naar nul. Dit betekent dat aan het einde van de bestuursperiode het budget van het bestuursprogramma als bezuiniging op de begroting is ingeboekt.

Organisatie en Personeel

2018 staat in het teken van het verder doorontwikkelen van de medewerkers van het waterschap. Organisatieontwikkeling wordt vormgegeven door verschillende thema's, zoals het bestuursprogramma, de communicatiestrategie en programma Digitalisering. Er wordt gestuurd op het stroomlijnen van deze thema's, onder meer door het aanbieden van ontwikkelprogramma's binnen de ZZL Academie. Hierbij wordt gewerkt vanuit talent. Het gaat niet alleen om wat de medewerker doet, maar steeds meer om hoe hij zijn werk doet en welke houding hij heeft. Leeractiviteiten zijn dan ook gericht op:

- De medewerker (nieuwe) taken leren (to grow)
- Kennis en vaardigheden up-to-date houden (to go)
- Talenten verder ontwikkelen waarmee medewerkers op een creatieve manier oplossingen vinden voor actuele problemen in de organisatie en een originele bijdrage leveren aan vernieuwingen (to glow).

Duurzame inzetbaarheid blijft daarnaast één van de centrale thema's binnen het waterschap. Samengevat gaat het om "goed en gemotiveerd kunnen en willen werken, nu en in de toekomst". Vitaliteit is een van de bouwstenen voor duurzame inzetbaarheid. Vitaliteit is meer dan het ontbreken van gezondheidsklachten. Het gaat over energie, motivatie, plezier en geluk. Cruciaal voor vitaliteit is het in balans zijn van lichaam en geest. Het verhogen van werkplezier (geest) en gezondheid (lichaam) zijn onderdeel van ons vitaliteitprogramma. Vanuit dit programma worden doorlopend activiteiten aangeboden die hieraan bijdragen.

2.2 Programma Waterveiligheid

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Met ingang van 2017 gelden nieuwe wettelijke normen voor de waterkeringen. Waterschappen hebben tot en met 2022 de tijd om alle primaire keringen te beoordelen op basis van de nieuwe normen. Waterschap Zuiderzeeland heeft de wens deze beoordeling snel te laten plaatsvinden, zodat ook snel inzicht ontstaat in de omvang van de totale versterkingsopgave. In vergelijking met eerdere periodieke toetsingen van de keringen is de beoordeling van alle keringen de komende jaren een intensieve klus omdat niet alleen de normen, maar ook de gehele systematiek van het beoordelen fors is gewijzigd. In de komende periode wordt bekeken welke middelen inzet nodig is voor het beoordelingsproces van alle primaire keringen tot aan 2022. Naar verwachting heeft dit intensieve beoordelingsproces financiële en personele consequenties.

Op basis van de (landelijke) beoordelingsresultaten wordt een versterkingsprogramma voor de keringen opgesteld met een doorlooptijd tot 2050. De verwachting is dat de versterkingsopgave voor Waterschap Zuiderzeeland omvangrijk zal zijn en ook grote financiële, organisatorische en formatieve consequenties zal hebben. De komende tijd wordt dit verder verkend, zodat eind 2017/begin 2018 meer inzicht gegeven kan worden in de consequenties van de versterkingsopgave.

In de komende maanden wordt de IJsselmeerdijk als eerste beoordeeld. Naar verwachting wordt deze dijk als onvoldoende beoordeeld. In dat geval wil Zuiderzeeland zo snel mogelijk starten met dit eerste versterkingswerk. De kans is daarbij reëel dat de verkenningsfase voor deze versterking al in de komende planperiode zal starten. Als dat zo is, wordt verwacht dat voor de verkenningsfase (2019/2020) een voorbereidingskrediet nodig is. Deze is nog niet meegenomen in de investeringsplanning bij deze voorjaarsnota.¹ De AV zal naar verwachting uiterlijk in september een voorstel ontvangen waarin besluitvorming wordt gevraagd over de IJsselmeerdijk.

Drontermeerdijk

Het versterken van de Drontermeerdijk is een onderdeel van het project IJsseldelta Zuid, waar het bereiken van een waterstanddaling in de IJssel via het aanleggen van een bypass tussen de IJssel en het Drontermeer het doel is. Er wordt nu gewerkt aan de planuitwerkingsfase; waaronder het opstellen van het ontwerp, het beoordelen van de milieueffecten op de omliggende natuurgebieden (waaronder Natura2000) en het bepalen van de aanbestedingsstrategie. De jaren 2017 en 2018 zijn nodig voor deze planuitwerking. Het tijdpad wordt met name bepaald door de wettelijke termijnen voor vergunning- en planprocedures. In de bestuursovereenkomst voor de planuitwerkingsfase is afgesproken dat de Staat de enige financier is.

2.3 Programma Voldoende Water

Bodemdaling bij het landbouwgebied ten zuidwesten van Emmeloord (Schokland)

De bodemdaling van het landbouwgebied ten zuidwesten van Emmeloord is een complexe opgave. Samen met de gemeente, provincie, LTO, het Rijksvastgoedbedrijf, ondernemers en grondeigenaren in het gebied, wordt er gekeken hoe de bewustwording, maar ook de transitie in gang gezet kan worden omtrent deze opgave. Conform vastgesteld beleid, onderzoekt het waterschap de mogelijkheid om het watersysteem te optimaliseren, om de gevolgen van bodemdaling tijdelijk te verlichten. Een mogelijke maatregel is het aanleggen van een extra doorverbinding richting de Nagelervaart. Het college van DenH heeft eerder een principebesluit genomen om deze maatregel verder te onderzoeken, op

¹ Hoewel het benodigde voorbereidingskrediet een aanzienlijk bedrag met zich mee kan brengen (basis kengetallen vanuit het HWBP komen al gauw uit op € 1 miljoen), zullen de financiële consequenties voor lasten in de komende MJB-periode naar verwachting nog relatief beperkt zijn. Dit vanwege het feit dat de daadwerkelijke uitvoering (en de start van de afschrijvingen) niet voor 2021 gereed zal zijn.

basis van de voorwaarden van een financiële bijdrage uit POP3 en een informatieronde richting betrokken agrariërs. De planning is om medio 2017 een voorstel aan de AV te kunnen voorleggen. De signalen uit de gebiedsbijeenkomst, keukentafelgesprekken en de subsidiemogelijkheden worden in dit voorstel verwerkt.

Actualisatie MJOP

In 2015 heeft de AV de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud vastgesteld. Jaarlijks worden op basis van deze uitgangspunten de onderhoudsplannen geactualiseerd en verder verbeterd. In de afgelopen periode heeft deze actualisatie plaatsgevonden voor het onderhoud in landelijk en stedelijk gebied voor de periode 2018-2021 (excl. baggeren). Uit de actualisatie komt naar voren dat er voor het onderhoud in landelijk en stedelijk gebied sprake is van een kostenstijging in de komende jaren. De voornaamste oorzaak voor de stijging ligt in het onderhoud aan de D-tochten.

In deze Voorjaarsnota is rekening gehouden met de kostenstijgingen van het onderhoud in landelijk en stedelijk gebied. In de komende tijd zal een verdere actualisatie plaatsvinden van de onderhoudsplanning voor de keringen en het baggeren. Indien daaruit wijzigingen voor de Meerjarenbegroting naar voren komen, wordt de AV hiervan op de hoogte gesteld voor vaststelling van de Meerjarenbegroting 2018-2021.

De komende tijd wordt samen in overleg met gemeenten ook gekeken naar de vraag of de kwaliteitsniveau's uit de maatwerkovereenkomsten met de gemeenten voor het beheer en onderhoud van stedelijk water moeten worden herzien. Hierbij wordt met name gekeken naar de waterkwaliteit, maar ook waterbeleving speelt hierbij een rol. Aanpassingen van de kwaliteitsniveau's kunnen daarbij ook financiële consequenties hebben. De verwachting is dat hier eind 2017, begin 2018 meer duidelijkheid over is.

2.4 Programma Schoon Water

Discrepantie en heffingstechnologie

In 2017 wordt verder onderzoek gedaan naar de oorzaken van de hoge discrepantie (het verschil tussen de gemeten v.e.'s op de AWZI en de geheven v.e.'s via de aanslageoplegging) in ons beheergebied. Dit gebeurt in 2017 onder meer bij de AWZI Tollebeek. Ook vindt er een onderzoek plaats naar de positionering van de heffingstechnologie. De conceptresultaten van dit onderzoek laten zien, dat de focus voor de aanslagoplegging op dit moment vooral ligt bij de bestaande meetbedrijven en dat er bredere aandacht moet zijn voor de aanslagoplegging voor alle bedrijven. De verwachting is dat hier de komende jaren extra middelen voor nodig zijn (toezicht). Een voorstel hierover wordt aan de AV voorgelegd voor vaststelling van de MJB.

Regionaal rioolgemalen- en persleidingenbeleid

In het afgelopen jaar is samen met de gemeenten in SAF-verband (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland) gekeken naar de mogelijkheden en het draagvlak voor een regionaal rioolgemalen- en persleidingenbeleid. Het doel van dit beleid is het op een lijn brengen van de grens tussen de zorgplichten en het behalen van maatschappelijk voordeel. In de komende periode zullen de dagelijkse besturen van de gemeente en het waterschap en de AV van het waterschap hierover een voorstel ontvangen.

Toestand persleidingen

In de komende planperiode wordt onderzoek gedaan naar de toestand van de persleidingen in het beheergebied. Er treden steeds vaker calamiteiten op rond persleidingen en ook omleggingen komen meer voor. Het resultaat van het onderzoek moet een meerjarendoorkijk opleveren in de vervangingsopgave van persleidingen. Daarnaast worden ook de financiële consequenties in beeld gebracht.

Zicht op waterkwaliteit

Het waterschap werkt op dit moment aan de nota 'Zicht op waterkwaliteit'. Ten behoeve van deze nota wordt een aantal scenario's uitgewerkt om de discussie te kunnen voeren over de koers en ambitie op het onderwerp waterkwaliteit. Hierbij ligt de focus op de agrarische emissies, microplastics, antibioticaresistentie en medicijnresten. Op basis van de uitkomsten van deze discussie wordt aan de AV, voor vaststelling van de MJB, een voorstel voorgelegd voor de toekomstige koers en ambitie van het waterschap, inclusief de bijbehorende consequenties.

Aqualysis

De kosten voor laboratoriumonderzoek gaan in de komende jaren stijgen, doordat het waterschap meer projectmatig onderzoek afneemt bij Aqualysis en de kosten van Aqualysis als geheel gaan stijgen door verbouw van het huidige laboratorium en nieuwe apparatuur. De bovenstaande effecten zullen worden meegenomen in de ontwerpbegroting die ook in deze AV ter bespreking voorligt.

Ten slotte bestaat de mogelijkheid dat de laboratoriumkosten nog stijgen als gevolg van de besluitvorming die in de AV zal plaatsvinden over de nota 'Zicht op waterkwaliteit', die voor de MJB in de AV komt. De effecten hiervan zullen worden meegenomen in de notitie hierover aan de AV.

3 Financieel kader

In het hoofdstuk 'Financieel kader' worden de uitgangspunten en financiële ontwikkelingen weergegeven die invloed hebben op de concept Meerjarenbegroting 2018-2021. Ook wordt ingegaan op de reserve-inzet en de tarieven.

3.1 Startpositie MJB 2017-2020

Op 22 november 2016 heeft de Algemene Vergadering de Meerjarenbegroting 2017-2020 vastgesteld. Hierbij zijn de netto lasten van de programma's Algemeen, Waterveiligheid, Voldoende water en Schoon water vastgesteld conform de in onderstaande tabel vermelde bedragen.

TABEL 3.1 NETTO LASTEN VAN DE PROGRAMMA'S UIT DE MJB 2017-2020 (IN MILJOENEN EURO'S)

	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
<i>Netto lasten</i>				
Programma Algemeen	22,7	23,1	23,2	23,4
Programma Waterveiligheid	6,9	7,0	7,3	7,4
Programma Voldoende water	19,4	19,6	20,0	20,6
Programma Schoon water	20,3	21,2	21,6	21,8
Totaal netto lasten	69,3	70,9	72,1	73,2

3.2 Uitgangspunten en besluitvorming

De conceptmeerjarenbegroting wordt gebaseerd op de huidige meerjarenbegroting en alle nieuwe besluiten sinds de vaststelling van de MJB 2017-2020 en actualisaties op basis van beschikbare informatie en kengetallen. Voor de demografische en economische kengetallen wordt verwezen naar de bijlage.

3.2.1 Kengetallen

De kengetallen in de bijlage zijn gebaseerd op de systematiek en bronnen van de Sociaal Economische Verkenning. Deze verkenning geeft aan dat het economisch herstel volledig heeft doorgezet, zowel de ontwikkeling van de huizenmarkt, als de economische groei en daling van werkloosheid onderstrepen dit. Ook de verzamelde kengetallen bevestigen dit beeld. De uitgangspunten die gehanteerd worden, zijn hierop afgestemd. Het college van DenH stelt voor de volgende uitgangspunten te hanteren bij het opstellen van de concept Meerjarenbegroting 2018-2021:

TABEL 3.2 DEMOGRAFISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN

	Voorjaarsnota 2018-2021		Meerjarenbegroting 2017-2020	
	2018	2019 e.v.	2017	2018 e.v.
Groeiprognose huishoudens (eenheden)	1.100	1.100	1.100	1.100
Inflatie	1,25%	1,5%	1,25%	1,5%
Loonontwikkeling	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Rente lang	2,0%	3,0%	2,0%	3,0%
Rente kort	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%

3.2.2 Besluitvorming en actualisaties

Sinds de vaststelling van de meerjarenbegroting is een aantal besluiten genomen en heeft een aantal actualisaties plaatsgevonden. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven:

TABEL 3.3 NETTO LASTEN VAN DE CONCEPT MJB 2018-2021 (IN MILJOENEN EURO'S)

	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021 ²
<i>Basis: Meerjarenbegroting 2017-2020</i>	70,9	72,1	73,2	73,2
Actualisatie Investeringsplanning 2017-2020	-0,3	-0,7	-0,6	0,7
Loonontwikkeling en inflatie	-	-	-	1,1
Ontwikkeling zuiveringsbeheer	-	-	-	0,1
Versnelde aanleg duurzame oevers	0,4	-	0,1	-1,0
Informatiestrategie 2017-2020	0,4	0,3	0,3	0,3
Actualisatie besparing zonneprojecten	-	0,1	0,4	-0,2
Actualisatie MJOP's	-	0,2	0,1	0,1
Activabeleid	0,6	0,6	0,6	0,6
Bijstelling bijdrage HWBP	-0,2	-0,8	-0,2	-0,6
Diversen (afrondding)	-	0,1	0,1	-
Totaal netto lasten	71,8	71,9	74,0	74,3

Nog niet financieel vertaalde ontwikkelingen

In de hierboven weergegeven TABEL 3.3 zijn de ontwikkelingen beschreven in hoofdstuk 2 niet financieel vertaald, omdat de financiële impact van deze ontwikkelingen nog niet bekend is. Afhankelijk van de inhoudelijke discussie in de AV wordt een bandbreedte voorzien van € 0,5 tot 2,3 miljoen stijging per jaar, voor een deel al vanaf het jaar 2018. Het gaat dan om een grove inschatting vanuit het college van DenH. Een deel van de beschreven ontwikkelingen is onvermijdelijk (o.a. beoordelingsproces primaire keringen, discrepantie, verkiezingen) en in een deel van de ontwikkelingen zijn keuzes te maken

² Het jaar 2021 maakt geen onderdeel uit van de huidige meerjarenbegroting. Voor het jaar 2021 is het begrotingsjaar 2020 als uitgangspunt genomen.

(o.a. internationale samenwerking, Oosterwold, rioolgemalen- en persleidingenbeleid). In de periode tot de meerjarenbegroting en in 2018 wordt er meer duidelijkheid verwacht op de volgende onderwerpen:

- Assetmanagement	- Beoordelingsproces primaire keringen
- Internationale samenwerking	- Nota Zicht op waterkwaliteit
- Omgevingswet	- POP3 subsidie
- Discrepantie	- Oosterwold
- Aqualysis	- MJOP Baggeren
- Budget bestuursprogramma	- Rioolgemalen- en persleidingenbeleid
- Verkiezingen	

Uiteraard blijft het college naast bovenstaande ontwikkeling aandacht houden voor mogelijkheden om de bovenstaande ontwikkelingen binnen de begroting op te vangen middels efficiencylagen of door invulling van het principe "nieuw voor oud"

Actualisatie Investeringsplanning 2017-2020

De investeringsplanning voor de komende jaren is als bijlage bij deze Voorjaarsnota gevoegd. Hierin is zowel de stand van zaken m.b.t. de lopende projecten weergegeven als de actualisatie van de toekomstige projecten. Tevens is een eerste doorkijk gegeven voor de consequenties op de (middel)lange termijn. Het totale geprognostiseerde investeringsvolume tot 2020 is ten opzichte van de meerjarenbegroting nagenoeg gelijk gebleven. Wel is een aantal verschuivingen/vertragingen te zien in de tijd. Ten opzichte van de meerjarenbegroting is er sprake van een daling van de kapitaallasten. Deze wordt enerzijds verklaard wordt door vertraging van investeringen, maar anderzijds ook door de aanhoudend lage rente. In de MJB was rekening gehouden met een rente van 2% voor 2017 en 3% vanaf 2018. In de huidige investeringsplanning is voor het jaar 2018 nu ook rekening gehouden met 2%).

Loonontwikkeling en inflatie

In de Meerjarenbegroting 2017-2020 is uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,25% voor het jaar 2017 en 1,5% voor 2018 en verder. Voor de loonontwikkeling is uitgegaan van 2,5%. In de Voorjaarsnota zijn de percentages voor de inflatie herhaald, oftewel 1,25% in 2018 en 1,5% in de jaren daarna. Voor de loonontwikkeling is eveneens weer uitgegaan van 2,5%, omdat de verwachting van de loonontwikkeling (1,8% in 2017 obv CPB) in combinatie met de salarisontwikkeling (ca. 0,7%) uitkomt op 2,5%.

Ontwikkeling zuiveringsbeheer

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met jaarlijks toenemende vervuilingseenheden. Deze toename van het aantal te zuiveren eenheden leidt ook tot een toename van de lasten. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van € 0,15 miljoen opgenomen. Aangezien 2021 een nieuwe schijf is, is dit bedrag daar toegevoegd.

Versnelde aanleg duurzame oevers

De AV heeft op 2 februari 2017 haar ambitie voor versnelde aanleg van duurzame oevers bekrachtigd met een besluit hiertoe. De financiële consequenties van dit besluit zijn verwerkt in de Voorjaarsnota en de investeringsplanning.

Informatiestrategie 2017-2020

Het waterschap heeft een inhaalslag te maken op het gebied van informatie en ICT. In de informatiestrategie is in kaart gebracht wat nodig is om de informatieorganisatie van het waterschap op niveau te brengen. Dit betekent zowel het verhogen van budgetten, als ook het inzetten van meer menskracht. Dit laatste niet in de vorm van vaste formatie, maar juist een flexibele invulling, zodat ingespeeld kan worden op de behoeften qua kennis en kunde van dat moment. Op 23 maart 2017 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met de informatiestrategie 'Focus naar Buiten'. De financiële consequenties van deze informatiestrategie zijn verwerkt in de Voorjaarsnota.

Naast de betreffende financiële consequenties van de informatiestrategie is er op ICT-gebied ook sprake van autonome ontwikkelingen, zoals een toename van licenties of prijsstijgingen. Voor deze autonome ontwikkelingen is voorgesteld eenzelfde systematiek te hanteren als bij de actualisatie van de MJOP's. Jaarlijks voorafgaand aan de Voorjaarsnota wordt een actualisatie voorgelegd aan het college van DenH. Bij positieve besluitvorming wordt de actualisatie meegenomen in de Voorjaarsnota. Eventuele prijsstijgingen zijn geen onderdeel van deze actualisatie, maar worden gedekt uit het inflatiebudget.

Actualisatie besparing zonneprojecten

In het masterplan Duurzame Energie zijn zonneprojecten aangekondigd. Op basis van de businesscases zijn besparingen opgenomen in de meerjarenbegroting. Bij de daadwerkelijke start van een zonneproject worden nieuwe berekeningen gemaakt van de besparingen. De actualisatie is hier opgenomen.

Actualisatie MJOP's

Uit de actualisatie van de MeerJarenOnderhoudsPlannen (MJOP's) komt naar voren dat er voor het onderhoud in landelijk en stedelijk gebied sprake is van een kostenstijging van € 30.000 in 2018. Voor de jaren 2019-2021 ligt deze stijging tussen de € 113.000 en € 186.000 (de variatie in jaarlijkse kosten komt o.a. voort uit de variatie in arealen). De voornaamste oorzaak voor de stijging ligt in het onderhoud aan de D-tochten. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.3.

Herijking activabeleid

In april 2017 heeft de AV ingestemd met een aantal principekeuzes ten aanzien van het activabeleid. De keuzes leiden ertoe, dat er vanaf 2018 geen interne uren en rente meer geactiveerd worden en dat er een extra afwaardering plaatsvindt op grond. Als gevolg hiervan nemen de exploitatielasten toe met € 0,6 miljoen. Op termijn hebben deze keuzes een beperkend effect op de schuld van € 6,0 miljoen.

Bijstelling bijdrage HWBP

In 2011 hebben Rijk, waterschappen, provincies, gemeenten en waterbedrijven het Bestuursakkoord Water ondertekend. In het Bestuursakkoord Water is opgenomen dat het Rijk en de waterschappen de kosten voor dijkversterkingen uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) 50/50 delen. Het 50%-aandeel van de waterschappen bestaat uit een solidariteitsbijdrage (40%) en een projectgebonden eigen bijdrage van 10%. De solidariteitsbijdrage per waterschap wordt bepaald op basis van het aantal huishoudens en de WOZ-waarde van gebouwd en wordt geïndexeerd op basis van de index voor bruto overheidsinvesteringen.

In de Voorjaarsnota is rekening gehouden met een lagere bijdrage voor het HWBP voor de jaren 2018 t/m 2021 dan waarmee in de MJB rekening was gehouden. Deze ramingen zijn gebaseerd op een schatting van de solidariteitsbijdrage per waterschap vanuit de Unie van Waterschappen. In 2019 is er eenmalig sprake van een extra verlaging van de bijdrage door een correctie op de totale bijdrage van alle waterschappen als gevolg van lagere totale uitgaven voor het HWBP2.

Diversen (afronding)

De afronding op hele tonnen leidt in enkele gevallen tot een hoger bedrag, waardoor de totaalstelling niet meer overeenkomt met de totaalstelling waarbij op basis van werkelijk bedrag gerekend wordt. Een voorbeeld is de ontwikkeling zuiveringsbeheer. Het gaat hier om € 150.000 (€ 0,15 mln). In vorenstaande tabel (TABEL 3.3) is echter € 0,1 miljoen opgenomen, omdat gerekend wordt met hele tonnen. Dit leidt al tot een verschil van € 50.000.

3.3 Ontwikkeling reservepositie

In het reservebeleid van het waterschap ligt vast, dat de gewenste totale reserveomvang van het waterschap tussen de € 20 miljoen en € 30 miljoen ligt. Om de huidige financieel gezonde positie te behouden, is het van belang dat de reservepositie de komende jaren binnen deze bandbreedte blijft.

Het totaal van de reserves bedraagt eind 2016 € 25,9 miljoen. In onderstaande TABEL 3.4 is een overzicht gegeven van de stand van de reserves eind 2016. De jaarrekening 2016 zal in de AV-vergadering van juni worden behandeld. Op dit moment is verondersteld dat het resultaat zal worden bestemd conform het voorstel zoals dat aan de AV wordt aangeboden bij de jaarstukken.

TABEL 3.4 RESERVEPOSITIE EIND 2016 VOLGENS DE (CONCEPT) JAARREKENING 2016 EN EIND 2017 VOLGENS MEERJARENBEGROTING 2017-2020 (IN MILJOENEN EURO'S)

	Eind 2016	Begroot 2017
Risico reserve per taak		
Watersysteemtaak	7,9	7,9
Zuiveringstaak	5,2	5,2
<i>Totaal risico reserve per taak</i>	<i>13,1</i>	<i>13,1</i>
Algemene reserve		
Watersysteemtaak	1,0	1,0
Zuiveringstaak	3,9	3,9
<i>Totaal algemene reserve per taak</i>	<i>4,9</i>	<i>4,9</i>
Tariefegalisatie reserve		
Watersysteemtaak		
- Basis deel	1,5	1,5
- Flexibel deel	3,4	3,2
Zuiveringstaak		
- Basis deel	1,0	1,0
- Flexibel deel	1,0	2,1
<i>Totaal tariefegalisatie reserve per taak</i>	<i>6,9</i>	<i>7,8</i>
Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserve baggeren Almere	0,1	0,1
Bestemmingsreserve stedelijk water	0,0	0,0
Bestemmingsreserve duurzame oevers	0,0	0,0
Bestemmingsreserve buitendijks	0,1	0,1
Bestemmingsreserve huisvesting, ICT en mobiele communicatie	0,1	0,1
Bestemmingsreserve duurzame energie	0,7	0,4
<i>Totaal bestemmingsreserves</i>	<i>1,0</i>	<i>0,7</i>
Totaal reserves	25,9	26,5

De reserveomvang laat zien dat er eind 2017 nog voldoende reserves zijn om binnen de vastgestelde bandbreedte van € 20 tot € 30 miljoen te blijven. In het flexibele deel van de tariefegalisatiereserve is eind 2017 nog ca. € 5,3 miljoen beschikbaar om een gematigde tariefsontwikkeling te bewerkstelligen. Hierbij moet wel bekeken worden, of een volledige inzet er niet toe leidt, dat de totale reserveomvang onder de bandbreedte van 20-30 miljoen uit het reservebeleid zal komen. Hierbij speelt ook mee, dat er n.a.v. de keuze voor het activabeleid in 2018 nog een eenmalige afwaardering plaatsvindt van de gronden van 1,5 miljoen. Bij de vaststelling van het activabeleid zelf, zal een voorstel worden gedaan uit welke reserve deze wordt onttrokken.

3.4 Belastingeenheden

Naast het begrotingsvolume zijn de belastingeenheden bepalend om voor de MJB 2018-2021 tarieven te kunnen berekenen. Met name in Flevoland vraagt dit specifiek de aandacht. Het is een gebied met een relatief groot landelijk gebied, maar ook met grote stedelijke ontwikkelingen die zich moeilijk laten voorspellen. Het gebruik van optimistische groeiscenario's heeft een verlagend effect op de tarieven, maar als deze groei tegenvalt, leidt dit tot lagere opbrengsten dan begroot. Daardoor ontstaat een gereede kans op een negatief jaarrekeningresultaat, waardoor reserves moeten worden aangesproken. Daarom is in het verleden gekozen voor een lijn, waarbij de groei conservatief realistisch wordt geprognosticeerd.

Bij de opstelling van de Voorjaarsnota is bekeken in hoeverre het nodig dan wel mogelijk is om de belastingeenheden uit de meerjarenbegroting bij te stellen. Op basis van een geactualiseerd beeld van de eenheden afgegeven door GBLT zijn de belastingeenheden bijgesteld. Hierin is echter nog niet de aanslagoplegging voor 2017 meegenomen, omdat deze nog voor een belangrijk deel moet plaatsvinden. Dit betekent dat bij de Meerjarenbegroting 2018-2021 nogmaals een actualisatie van de belastingeenheden kan plaatsvinden.

TABEL 3.5 BELASTINGEENHEDEN VOOR DE JAREN 2018-2021 OBV GEACTUALISEERDE CIJFERS GBLT

Belastingeenheden	2017 (begr)	2018	2019	2020	2021
Wooneenheden	157.100	160.400	161.500	162.700	163.800
WOZ waarde (in € miljard)	39,3	40,8	41,7	42,6	43,6
Hectares ongebouwd	107.700	107.940	107.880	107.820	107.760
Hectares natuur	118.000	117.800	117.800	117.800	117.800
Zuiveringsheffing woningen	379.600	387.300	390.000	392.700	395.400
Zuiveringsheffing bedrijven	118.100	120.300	121.000	121.600	122.300
Verontreinigingsheffing	13.000	11.000	11.000	11.000	11.000

TABEL 3.6 KWIJTSCHELDINGSEENHEDEN VOOR DE JAREN 2017-2021

Kwijtscheldingseenheden	2017	2018	2019	2020	2021
Wooneenheden	8.200	8.200	8.200	8.200	8.200
Zuiveringsheffing woningen	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000

In bovenstaande tabel is te zien dat de eenheden voor de verontreinigingsheffing naar beneden zijn bijgesteld. Het gaat om een bijstelling voor de verontreinigingsheffing voor bedrijven op basis ervaringscijfers. De komende tijd zal worden geanalyseerd wat de oorzaak is van deze daling.

3.4.1 Kostentoedeling

De huidige Kostentoedelingsverordening geldt vanaf 2014. Wettelijk gezien moet deze verordening eens in de vijf jaar worden herzien. Binnen Waterschap Zuiderzeeland is de bestuurlijke keuze gemaakt om jaarlijks te checken of er aanleiding is de kostentoedeling aan te passen. Aan de hand van de actuele economische ontwikkelingen is onderzocht of zich significante verschuivingen hebben voorgedaan waaruit de noodzaak voortvloeit de kostentoedeling aan te passen. Dat is niet het geval. Daarnaast speelt de beroepszaak over de tariefdifferentiatie voor de wegen en het onderzoek van de Commissie Aanpassing Belastingstelsel waterschappen (CAB). Een uitspraak in het hoger beroep laat nog wel

even op zich wachten. De CAB start medio dit jaar met consultatiesessies en komt eind van dit jaar met definitieve voorstellen. Vanwege deze ontwikkelingen en vanuit een consistent en uitlegbaar tarievenbeleid stelt het college van DenH voor de kostentoedeling op dit moment niet aan te passen.

3.5 MJB 2018-2021

In TABEL 3.7 is de vastgestelde Begroting 2017 weergegeven en de concept begrotingsomvang 2018-2021 per programma.

TABEL 3.7 BEGROTINGSOMVANG 2017 EN DE CONCEPT BEGROTINGSOMVANG 2018-2021 PER PROGRAMMA (IN MILJOENEN EURO'S)

Alle Programma's	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Programma Algemeen	22,7	24,2	24,3	24,7	25,0
Programma Waterveiligheid	6,9	6,8	6,3	7,1	6,8
Programma Voldoende water	19,4	20,0	20,2	20,8	20,6
Programma Schoon water	20,3	20,9	21,2	21,4	21,9
Totaal netto lasten	69,3	71,8	71,9	74,0	74,3

De begrotingsomvang vanaf 2018 ligt hoger dan de Meerjarenbegroting 2017-2020 (zie ook TABEL 3.3). Deze stijging in het begrotingsvolume komt met name door de financiële consequenties van de Informatiestrategie 2017-2020 en het activabeleid.

Formatie

In Tabel 3.8 is het verloop van de formatie weergegeven voor de komende jaren.

TABEL 3.8 - FORMATIE 2017-2021

Formatie Zuiderzeeland	2017 (begr)	2018	2019	2020	2021
Vaste formatie	259,4	259,4	259,4	259,4	259,4
Tijdelijke formatie	1,8	1,8	1,8	0	0
Totaal	261,2	261,2	261,2	259,4	259,4

De formatie van Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2018 bedraagt 261,2 fte. Dit bestaat uit 259,4 fte vaste formatie en 1,8 fte tijdelijke formatie. De tijdelijke formatieplaatsen (0,8 fte medewerker MVO en 1 fte medewerker Watertoezicht) vervallen per 1 januari 2020.

4 Tot slot

Het beeld dat deze Voorjaarsnota uitdraagt, is een planperiode met veel ontwikkelingen, op de korte en langere termijn, op verschillende onderdelen van zowel het takenpakket van het waterschap als de bestuurlijke ambitie. Veel van deze ontwikkelingen moeten in de komende planperiode nog verder uitgekristalliseerd worden door, met de omgeving, te kijken wat de ontwikkelingen exact betekenen en hoe hier als waterschap vervolgens mee omgegaan kan worden. Het beeld laat ook zien dat de uitdagingen niet enkel op de inhoud liggen, maar zeker ook op financieel gebied. Richting de behandeling van de Meerjarenbegroting 2018-2021 in november 2017 wordt meer duidelijk over een deel van de ontwikkelingen die nu in beeld zijn, maar waarvan de financiële impact nog niet precies bekend is. Enerzijds door besluitvorming in de AV, anderzijds doordat er meer inzicht ontstaat op enkele grote dossiers.

Het inzicht in de ontwikkelingen laat ook zien dat de spanning met name zit op het watersysteem. Het waterschap is op de zuiveringstaak de beste zuiveraar tegen acceptabele kosten, heeft de afspraken uit het Bestuursakkoord Water reeds gerealiseerd en is pro-actief bezig met onderwerpen als masterplan grondstoffen en het energievraagstuk rond AWZI's. Daarbij is er nog enige ruimte om ons voor te bereiden op toekomstige opgaven. Aan de watersysteemkant ziet het beeld er heel anders uit. Hier liggen door de historische kenmerken van het gebied en door klimaatverandering grote opgaven op het vlak van het aanpassen van het watersysteem. Er is een forse opgave op het gebied van het op orde brengen van de keringen en ook de vervanging van grote assets als een hoofdgemaal is op de langere termijn aan de orde. Daarbij zien we dat de financiële ruimte om deze opgaven op te vangen er niet is binnen de watersysteemtaak. We groeien in de komende jaren en daarna toe naar een nieuw lastenniveau, passend bij de omvangrijke opgaven die er liggen.

Uit de kengetallen blijkt ook dat het economisch tij is gekeerd; de economie trekt aan en de bevolking groeit. Ook de woningbouw begint op gang te komen. Deze ontwikkelingen hebben effect op de belastingeenheden van het waterschap. Dit kan ertoe leiden dat kostenstijgingen door autonome ontwikkelingen en nieuwe opgaven (gemiddeld genomen) breder en daarmee beter gedragen kunnen worden. De verwachting is echter niet dat kostenstijgingen hiermee volledig kunnen worden opgevangen.

Deze Voorjaarsnota laat zien dat we niet meer toekunnen met enkel het agenderen van onderwerpen binnen de planperiode, maar dat het nodig is om een verdere doorkijk te geven inclusief een inschatting van het lastenniveau. Aanverwante onderwerpen als de Doorkijk investeringsplanning tot 2040, de Sociaal Economische Verkenning met de kengetallen uit de Voorjaarsnota en de uitkomsten van het Visietraject ZZL 2045 dragen eraan bij dat met een hogere voorspellende waarde naar de toekomst gekeken kan worden. Door deze input mee te nemen wordt de Voorjaarsnota voor de AV een beter hulpmiddel om, ook op de langere termijn, aan de voorkant te kunnen sturen op planning van onderwerpen en middelen. Dit draagt bij aan een goede voorbereiding op de toekomst.

Bijlage: Demografische en economische kengetallen

In deze bijlage worden de sociaaleconomische ontwikkelingen voor de komende periode geschetst. Het gaat om variabelen die van invloed zijn op het begrotingsvolume en de tarieven.

Demografische cijfers

Ontwikkeling wooneenheden

Voor de ontwikkeling van de belastingeenheden zijn de bevolkingsprognose en de prognoses van de woningvoorraad en de huishoudens relevant. Gegevens over deze kengetallen zijn hieronder opgenomen

TABEL 3.1 BEVOLKINGSPROGNOSE PROVINCIE FLEVOLAND (2016-2035)

Gemeenten	2016*	2020	2025	2030	2035	Jaarlijkse stijging 2017-2020
Almere	200.954	206.300	216.700	228.600	241.100	1.337
Lelystad	76.970	78.700	79.800	78.600	76.900	433
Dronten	40.745	42.800	43.900	44.700	45.400	514
Zeewolde	22.459	22.900	23.100	23.200	23.200	110
Urk	20.220	20.900	21.900	23.000	24.000	170
Noordoostpolde r	46.557	47.800	47.700	47.100	46.400	311
Totaal	407.905	419.400	433.100	445.200	457.000	2.874

Bron: CBS (*Cijfers van provincie Flevoland, stand 31-12-2016)

De hierboven weergegeven tabel over de bevolkingsprognose laat voor Flevoland als geheel een stijgende lijn zien in het inwoneraantal. Echter valt op dat voor enkele gemeenten op de langere termijn sprake is van een terugloop of stabilisatie in inwoneraantal.

TABEL 3.2 ONTWIKKELING HUISHOUDENS PROVINCIE FLEVOLAND

Gemeenten	2017	2020	2025	2030	2035	Jaarlijkse stijging 2017-2020
Almere	86.400	91.900	99.500	106.500	113.100	1.375
Lelystad	33.800	35.000	36.300	36.600	36.400	300
Dronten	17.600	18.400	19.400	19.900	20.400	200
Zeewolde	9.400	9.400	9.900	10.200	10.400	-
Urk	6.100	6.400	7.000	7.600	8.200	75
Noordoostpolde r	19.000	19.500	20.000	20.100	20.100	125
Totaal	172.300	180.600	192.100	200.900	208.600	2.075

Bron: CBS

De gegevens over de ontwikkeling van huishoudens in het beheergebied ondersteunen de cijfers over de inwonertontwikkeling. De toename in huishoudens in Almere en Lelystad ligt, op basis van het gemiddeld aantal personen per huishouden (2,17), hoger dan de toename in inwoneraantal. Dit komt met name door vergrijzing, de trend dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen en scheidingen. De jaarlijkse stijging in inwoneraantal in de provincie Flevoland ligt net onder de 2.900 personen en het aantal huishoudens net onder 2.100 huishoudens.

De groeiprognozes van de wooneenheden worden gebaseerd op gegevens van GBLT. De geactualiseerde cijfers van GBLT geven geen aanleiding om de toename van het aantal wooneenheden aan te passen ten opzichte van de MJB 2017-2020. Dit betekent dat er uitgegaan is van een toename van het aantal wooneenheden met 1.100 per jaar.

Ontwikkeling WOZ waarde

In het gehele beheergebied is een duidelijke stijging in de WOZ-waarden zichtbaar. Dit betekent dat het economisch herstel in het gehele beheergebied doorgezet heeft. De WOZ-waarde is gebaseerd op de waarden van de objecten op een peildatum. Voor de eerste jaarschijf van deze Voorjaarsnota zal het gaan om de peildatum 1 januari 2017. Op basis van deze WOZ-waarden worden de belastingen in het belastingjaar 2018 bepaald.

TABEL 3.3 ONTWIKKELING WOZ-WAARDE PROVINCIE FLEVOLAND

Gemeente	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Almere	- 2,4 %	- 4,2 %	- 2,9 %	1,5 %	2,7 %
Lelystad	- 4,6 %	- 4,7 %	- 3,2 %	0,2 %	2,6 %
Dronen	- 1,2 %	- 7,9 %	- 1,7 %	1,1 %	2,2 %
Zeewolde	- 3,0 %	- 0,1 %	- 2,5 %	-3,2 %	2,6 %
Urk	- 3,1 %	- 4,1 %	- 0,8 %	0,9 %	2,1 %
Noordoostpolder	- 3,5 %	- 5,2 %	- 1,5 %	0,7 %	2,1 %

Bron: Waarderingskamer (www.waarderingskamer.nl: overzichten per gemeente). Gemiddelde waardeinstijging woningen tussen 1-1-2011 – 1-1-2016.

De landelijke WOZ-waarde stijgt in 2017 met gemiddeld 1,2%. In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland stijgt in alle gemeenten de WOZ-waarde met gemiddeld 2 tot 3%. Voor het gehele beheergebied wordt uitgegaan van een gemiddelde WOZ-waardeontwikkeling van 2,5% voor bestaande objecten.

Economische groeicijfers

Economische groei

In 2016 is de economie van Nederland gegroeid met 2,1%. Voor 2017 wordt een vergelijkbare groei verwacht en in 2018 een groei van 1,8%. De economie van Flevoland is in 2016 duidelijk harder gegroeid dan die van Nederland, namelijk met 2,9%. Ook voor 2017 zijn de voorspellingen iets gunstiger, namelijk een groei van 2,2%.

TABEL 3.4 ECONOMISCHE GROEI ALS STIJGING VAN BBP IN %

	2016	Verwachting 2017	Verwachting 2018
Flevoland (ING)	2,9%	2,2%	
Nederland (ING)	2,2%	1,6%	
Nederland (CPB)	2,1%	2,1%	1,8%

In bovenstaande tabel zijn, naast de cijfers van ING, waarbij ook een regionaal beeld gepresenteerd wordt, ook de cijfers van het Centraal PlanBureau opgenomen. Deze cijfers bieden een doorkijk naar 2018. Zowel de regionale als de landelijke cijfers van ING zijn opgenomen, zodat vergelijking op basis van dezelfde definities plaats vindt.

Werkloosheidscijfer

Net als voorgaande jaren laat Flevoland in 2016 een hoger werkloosheidscijfer (6,8%) zien dan het landelijk gemiddelde (6,0%). Door het doorzetten van de economische groei in 2017 en 2018 is de verwachting dat de werkloosheid verder gaat dalen. Voor Nederland betekent dit in 2017 een gemiddeld werkloosheidspercentage van 4,9% en voor Flevoland van 5,9%. In 2017 wordt een landelijk werkloosheidspercentage van 4,7% verwacht.

TABEL 3.5 WERKLOOSHEID ALS % VAN DE BEROEPSBEVOLKING

	2016	Verwachting 2017	Verwachting 2018
<i>Flevoland (ING)</i>	6,8%	5,9%	
<i>Nederland (ING)</i>	6,0%	5,2%	
<i>Nederland (CPB)</i>	6,0%	4,9%	4,7%

In bovenstaande tabel zijn naast de cijfers van ING, waarbij ook een regionaal beeld gepresenteerd wordt, ook de cijfers van het Centraal PlanBureau opgenomen. Deze cijfers bieden een doorkijk naar 2018. Zowel de regionale als de landelijke cijfers van ING zijn opgenomen, zodat vergelijking op basis van dezelfde definities plaats vindt.

Inflatie en koopkracht

Inflatie heeft gevolgen voor de koopkracht als de lonen zich niet gelijk ontwikkelen aan de inflatie. Op Europees niveau wordt een inflatiepercentage nagestreefd van maximaal 2%, omdat dit gunstig is voor de economie op langere termijn. De inflatie lag het afgelopen jaar op 0,1%. Het Centraal Planbureau gaat voor 2017 uit van een inflatie van 1,6%. Voor 2018 is de verwachting dat de inflatie rond 1,4% uit zal komen. De Nederlandsche Bank verwacht voor 2017 een inflatie van 1,4% en voor 2018 1,3%. Daarmee is de Nederlandsche Bank optimistischer dan het Centraal Planbureau.

De GWW-index (grond-, weg- en waterbouw) gaat uit van voor het waterschap van belang zijnde onderdelen. Daarom kijkt het waterschap zowel naar de consumenteninflatie als naar de GWW-inflatie. De ervaring leert dat deze index sterk kan fluctueren per jaar of zelfs per kwartaal. De verwachte GWW-index voor 2017 wordt geschat op basis van de geschatte GWW-inflatie van januari 2017. Dit betreft een inflatie van 5,5%. Dit betekent dat verwacht wordt dat de prijzen in de GWW-sector sterk zullen stijgen. Over het jaar 2016 was nog sprake van een daling van de prijzen van 1,7%. Het economisch herstel lijkt in 2017 dus ook in de GWW-sector zichtbaar te worden in een stijging van de prijzen.

Ook bij de loonontwikkeling is het effect van de aantrekkende economie te merken, doordat de loonontwikkeling stijgt. Voor 2017 wordt een ontwikkeling van 1,8% verwacht, licht hoger dan de ontwikkeling in 2016. De loonontwikkeling is iets groter dan de inflatie, waardoor de koopkracht licht zal toenemen. De verwachting is dat deze in 2017 met 0,1% toeneemt en in 2018 met 0,3% stijgt.

TABEL 3.6 INFLATIE EN KOOPKRACHT (OBV CPB)

	2015	2016	Verwachting 2017	Verwachting 2018
Consumenteninflatie (tov 1 jaar eerder)	0,2%	0,1%	1,6%	1,4%
GWW-index (tov 1 jaar eerder)	-2,6%	-1,7%	5,5*%	n.n.b.
Loonontwikkeling (tov 1 jaar eerder)	1,3%	1,7%	1,8%	2,1%

Koopkracht (tov 1 jaar eerder)	1,1%	2,7%	0,1%	0,3%
--------------------------------	------	------	------	------

* Verwachting januari 2017

In de Meerjarenbegroting 2017-2020 is voor de inflatie- en loonontwikkeling uitgegaan van percentages van respectievelijk 1,25% (1,5% in 2018 ev) en 2,5%. Op basis van de hiervoor geschetste ontwikkelingen is het voorstel om voor de inflatie en loonontwikkeling voor het jaar 2018 en daarna de MJB te herhalen en uit te gaan van een stijging van respectievelijk 1,25% (1,5% in 2019 ev) en 2,5%. In het percentage loonontwikkeling zit ook de verwachte salarisontwikkeling opgenomen van medewerkers die nog niet op het maximum van hun salarisschaal zitten en de mutatie in werkgeverslasten.

Rente

De rentestand is nog altijd historisch laag voor zowel de korte als de lange rente. Voor het waterschap is dit gunstig, omdat hierdoor goedkoop geld geleend kan worden. De rente voor een 10-jarige geldlening voor het waterschap ligt op dit moment rond de 1,2%. De korte rente is zelfs negatief, waardoor het waterschap geld toe krijgt bij het afsluiten van een kortlopende lening. De verwachting van een aantal grote financiële instellingen is dat de korte en lange rente het komend jaar laag blijven.

In de Voorjaarsnota is voor de korte rente rekening gehouden met een percentage van 0,1% voor 2018 en verder. Dit is gelijk aan het huidige percentage op de schuld en rekening-courant. Voor rente op langlopende leningen is rekening gehouden met een percentage van 2% op de leningen die moeten worden afgesloten in 2018 en voor de jaren daarna is rekening gehouden met een lange rente van 3%.

TABEL 3.7 RENTE

	Huidig	VJN, jaar 2018	VJN, jaar 2019 e.v.
Korte rente (Driemaands Euribor over 12 maanden)	-0,3%	0,1%	0,1%
Lange rente (10 jaars)	1,2%	2,0%	3,0%